

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Вовк Валерії Юріївни на тему: «Організаційно-економічне забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складова енергетичної безпеки», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Вовк Валерії Юріївни, а також за підсумками проведеного семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. Зростаючий антропогенний вплив на довкілля, внаслідок стрімкого нераціонального використання природних ресурсів, призводить до порушення екологічної рівноваги. На сучасному етапі розвитку людства значно загострилася глобальна проблема зміни клімату. Глобальне потепління, викликане людським впливом на довкілля, відбувається значно швидшими темпами, ніж будь-коли раніше. Однією із основних причин змін клімату є збільшення емісії парникових газів внаслідок використання викопних видів палива.

Сільське господарство найбільше страждає від змін клімату, але теж не є достатньо екологічним та виробляє значні обсяги відходів, які можуть бути використані як сировина для виробництва біоенергії. Запровадження безвідходних технологій ведення сільського господарства шляхом переробки сільськогосподарських відходів на біогаз та інші види біопалив дозволить не лише вирішити ряд екологічних проблем, а й забезпечить додатковий прибуток та енергетичну автономію суб'єктів господарювання.

Проблемам забезпечення енергетичної безпеки за рахунок впровадження безвідходних технологій виробництва біогазу та інших видів біопалив присвячені праці вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких варто виділити роботи А. Андрейченка, І. Гончарук, Ю. Дубневича, Т. Ємчик, Г. Калетніка, Р. Логоші, Д. Токарчук, І. Яснолоб та інших.

Наукові здобутки перерахованих, а також багатьох інших учених, стали потужною теоретико-методологічною базою дисертаційного дослідження, що дозволило виявити актуальні проблеми, пов'язані з розробкою питань теорії та практики організаційно-економічного забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складової енергетичної безпеки.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-

дослідних тем: «Розробка новітньої концепції використання відходів сільського господарства для забезпечення енергетичної автономії аграрних підприємств» (номер державної реєстрації 0119U100786, 2019-2021 рр.), де автором здійснено огляд законодавчих актів України та ЄС щодо управління сільськогосподарськими відходами та надано пропозицій щодо їх узгодження; «Управління розвитком економічних систем в умовах міжнародної конвергенції аграрного бізнесу» (номер державної реєстрації 0117U004204, 2017-2021 рр.), у межах якої автором здійснено аналіз основних науково-теоретичних та методологічних підходів щодо вирішення питання комплексного дослідження стану енергетичної безпеки на національному рівні, а також визначено існуючі загрози енергетичній безпеці держави; «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроecosystem на засадах екологізації економіки» (номер державної реєстрації 0121U112882, 2021-2023 рр.), де автором визначено економічні, екологічні та соціальні ефекти від використання методів реверсивної логістики у забезпеченні безвідходного сільськогосподарського виробництва; «Розробка науково-технічного забезпечення енергетичної автономії АПК на основі еколого ефективного використання агробіомаси для виробництва біопалив» (номер державної реєстрації 0122U000844, 2022-2024 рр.), у межах якої дисертанткою обґрунтовано систему екологічного оподаткування та економічних інструментів стимулювання зеленої модернізації вітчизняних підприємств; «Розробка біоорганічних технологій вирощування сільськогосподарських культур для виробництва біопалив і забезпечення енергонезалежності АПК» (номер державної реєстрації 0123U100311, 2023-2024 рр.), у межах якої дисертанткою досліджено методику економічної ефективності використання відходів для виробництва біопалив та розроблено аналітичну систему оцінки економічної ефективності виробництва біогазу з агробіомаси та сільськогосподарських відходів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у системному та цілісному дослідженні теоретичних і методичних підходів до виконання науково-практичного завдання щодо удосконалення організаційно-економічного забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складової енергетичної безпеки. Основні положення, що визначають наукову новизну отриманих результатів, які є особистим здобутком автора і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

- розроблено концептуальну модель формування стратегії впровадження безвідходних технологій та біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів в умовах циркулярної економіки;

удосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат у частині уточнення сутності поняття «сільськогосподарські відходи», яке запропоновано трактувати як рослинницькі та тваринницькі відходи, які залишаються після виробництва

або первинної переробки сільськогосподарської продукції; вирощування, розведення тварин, гній, який утворюється внаслідок їх життєдіяльності, та, у подальшому, можуть бути використані, як вторинна сировина для виробництва біопалив та забезпечення енергетичної безпеки країни;

- трактування поняття «енергетична безпека», що визначається як здатність країни забезпечити стабільне, надійне та доступне постачання енергоресурсів для задоволення своїх поточних і майбутніх потреб, одночасно мінімізуючи ризики, пов'язані з зовнішніми залежностями, економічними коливаннями та екологічними загрозами;

- методику оцінки екологічного навантаження на навколишнє середовище, включаючи вплив накопичення та поводження із сільськогосподарськими відходами, що дає змогу постійно здійснювати моніторинг за ключовими індикаторами впливу на довкілля та своєчасно впроваджувати шляхи для їх покращення та підтримки екологічної безпеки на оптимальному рівні;

- моделювання середовища функціонування з виробництва сільськогосподарської продукції у контексті зменшення первинних відходів рослинництва, що дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо пріоритетності виробництва у рослинницькій галузі з врахуванням відповідних технологій щодо специфіки формування відходів для кожного окремого випадку;

набули подальшого розвитку:

- концептуальні положення щодо управління сільськогосподарськими відходами у зрубіжних країнах з метою імплементації їх досвіду в Україні, зокрема, для розв'язання проблеми утворення, накопичення, переробки та утилізації сільськогосподарських відходів, мінімізації викидів парникових газів та запобігання забрудненню навколишнього середовища;

- систематизація концептуальних положень щодо дослідження ролі та значення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів, яка полягає у впровадженні безвідходних технологій виробництва біопалив на сільськогосподарських підприємствах з орієнтацією на забезпечення принципів циркулярної економіки;

- теоретико-методичні засади здійснення оцінки біоенергетичного потенціалу сільськогосподарських відходів для виробництва біопалив та їх ролі у забезпеченні енергетичної безпеки країни;

- комплексне бачення пріоритетів державного регулювання розвитку біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів для забезпечення енергетичної безпеки у контексті стратегії сталого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у доцільності застосування розроблених науково-методичних пропозицій, рекомендацій щодо удосконалення основних складових організаційно-економічного забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складової енергетичної безпеки України. Одержані автором результати дисертаційного дослідження та розробки впроваджено у практичну діяльність: Державної екологічної інспекції у Вінницькій області під час

моделивання процесів зменшення екологічного тиску на навколишнє середовище, застосовуючи комплексний інтегральний показник (довідка № 4859/13/24 від 07.11.2024 р.); Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації щодо впровадження безвідходних технологій та виробництва біогазу з сільськогосподарських відходів (довідка № 01.1-27/239 від 14.03.2024 р.); ТОВ «Органік-Д» щодо питань удосконалення використання сільськогосподарських відходів для виробництва біогазу і забезпечення енергетичної безпеки вітчизняних агроформувань (довідка № 31 від 06.11.2024 р.); ТОВ «Інститут прикладної біотехнології» – пропозиції щодо використання побічного продукту виробництва біогазу – дигестату, як органічного добрива (довідка № 81-1 від 05.02.2024 р.); ВП «Біогаз Ладжин» ТОВ «Вінницька птахофабрика» запропоновано рекомендації щодо впровадження принципів реверсивної логістики на підприємстві для забезпечення економічного, екологічного та соціального ефектів (довідка № 68-3/1 від 22.03.2023 р.) та пропозиції щодо заміщення використання мінеральних добрив дигестатом – органічним добривом, яке є побічним продуктом виробництва біогазу для підвищення родючості ґрунтів та урожайності сільськогосподарських культур (довідка № 121-2/1 від 20.03.2024 р.); ФГ «Літагор» щодо питань впровадження безвідходних технологій виробництва біогазу для забезпечення власних енергетичних потреб підприємства (довідка № 11/3 від 12.02.2024 р.); ТОВ «Промавтоматика Вінниця» щодо використання комплексного інтегрального показника екологічного навантаження на навколишнє середовище для виявлення ризиків та загроз енергетичній безпеці (довідка № 53 від 27.02.2024 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету під час викладання окремих частин навчальних дисциплін «Енергоефективність та альтернативні джерела енергії», «Energy efficiency and alternative energy sources», «Біопалива: ефективність виробництва та споживання в АПК України» (довідка № 01.1-60-1409 від 06.11.2024 р.).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи Вовк В.Ю. опубліковано у 49 наукових працях загальним обсягом 30,03 умовн. друк. арк. (власний доробок автора 20,47 умовн. друк. арк.), у тому числі 7,75 умовн. друк. арк. – у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз; 5,5 умовн. друк. арк. – у монографіях іноземною мовою у зарубіжних виданнях та 7,22 умовн. друк. арк. – в інших виданнях. Із них відповідають вимогам п. 8-9 Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 – 12 публікацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних (Index Copernicus)

1. Гончарук І.В., **Вовк В.Ю.** Понятійний апарат категорії сільськогосподарські відходи, їх класифікація та перспективи подальшого використання для виробництва біоенергії. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2020. № 3 (53). С. 23-38. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-3-2> (1,08 друк. арк. – особистий внесок – досліджено трактування поняття «відходи» у європейських та вітчизняних нормативних документах, у зв'язку з відсутністю як у нормативних документах, так і серед наукових підходів визначення сутності сільськогосподарських відходів, наведено авторське бачення поняття «сільськогосподарські відходи» – 0,54 друк. арк.).

2. Вовк В.Ю. Економічна ефективність використання безвідходних технологій в АПК. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики.* – 2020. № 4 (54). С. 186-206. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-4-13> (1,36 друк. арк.).

3. Вовк В.Ю. Світовий досвід переходу до моделей циркулярної економіки на основі використання безвідходних технологій в АПК. *Економічний простір.* 2022. № 179. С. 91-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-14> (0,95 друк. арк.).

4. Вовк В.Ю. Впровадження принципів екологістики для забезпечення безвідходного сільськогосподарського виробництва. *Вісник Одеського національного університету. Економіка.* 2022. Т. 27. № 2 (92). С. 54-60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-92-9> (0,81 друк. арк.).

5. Вовк В.Ю. Оцінка економічної ефективності інвестування у безвідходні технології у сільському господарстві. *Вісник Одеського національного університету. Економіка.* 2022. Т. 27. № 3 (93). С. 88-95. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-93-16> (0,83 друк. арк.).

6. Вовк В.Ю. Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу з сільськогосподарських відходів. *Економічний простір.* 2022. № 181. С. 177-182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-31> (0,74 друк. арк.).

7. Гончарук І.В., Ємчик Т.В., **Вовк В.Ю.** Екологічне оподаткування як інструмент впливу на обсяги утворення відходів: імплементація європейського досвіду в Україні. *Бізнес Інформ.* 2022. № 11. С. 221-230. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-221-230> (1,02 друк. арк. – особистий внесок – здійснено порівняння видів екологічних податків, які справляються у країнах ЄС та в Україні, обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення механізму нарахування, розподілу та використання коштів екологічного податку в Україні, використовуючи досвід країн ЄС – 0,34 друк. арк.).

8. Гончарук І.В., **Вовк В.Ю.** Виробництво біометану з агробіомаси в Україні: проблеми та перспективи. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2022. № 2 (37). С. 65-72. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2022-2-10> (0,8 друк. арк. – особистий внесок – визначено передумови виробництва біометану в Україні як зі сторони попиту, так і зі сторони пропозиції, а також основні стримуючі фактори розвитку даної галузі у країні – 0,4 друк. арк.).

9. Гончарук І.В., Панцирева Г.В., **Вовк В.Ю.**, Верхолук С.Д. Дослідження екологічної безпеки та економічної ефективності дигестату як біодобрива. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 2. С. 86-92. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.2.2023.282744> (0,65 друк. арк. – особистий внесок – удосконалено механізм впровадження екологічних інновацій – 0,16 друк. арк.).

10. Гончарук І.В., Панцирева Г.В., **Вовк В.Ю.** Оцінка біоенергетичного потенціалу АПК для забезпечення енергетичної незалежності галузі. *Проблеми економіки*. 2023. № 3 (57). С. 71-80. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-71-80> (0,74 друк. арк. – особистий внесок – розраховано теоретичний, технічний та економічний біоенергетичний потенціал сільськогосподарських відходів – 0,25 друк. арк.).

11. **Вовк В.Ю.**, Красносельська А.А. Еколого-економічні аспекти трансформації енергетичного забезпечення України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-56-82

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3032/2953> (0,72 друк. арк. – особистий внесок – запропоновано структурно-логічну схему виробництва біометану після доочищення біогазу, визначено основні перешкоди для виробництва біометану в Україні – 0,6 друк. арк.).

12. **Вовк В.Ю.** Механізми державного стимулювання державно-приватного партнерства щодо впровадження безвідходних технологій для виробництва біопалив в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 346-353. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-55> (0,77 друк. арк.).

Монографії іноземною мовою у зарубіжних виданнях

13. Honcharuk I., **Vovk V.** Waste-free technologies for the production of biofuels from agricultural waste as a component of energy security of enterprises. *Development of scientific, technological and innovation space in Ukraine and EU countries: collective monograph*. Riga, Latvia: Publishing House “Baltija Publishing”, 2021. P. 142-165. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-151-0-37> URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/178/5160/10841-1> (1,3 друк. арк. – особистий внесок – обґрунтовано актуальність та потенціал запровадження технології безвідходного виробництва, визначено економічну ефективність виробництва біогазу із відходів сільського господарства, зокрема, відходів тваринництва – 0,65 друк. арк.).

14. **Vovk V.**, Krasnoselska A. Ecologization of Agricultural Production Based on the Use of Waste-Free Technologies to Ensure Energy Autonomy of AIC. *Global trends and prospects of socio-economic development of Ukraine: scientific monograph*.

Riga, Latvia: Publishing House "Baltija Publishing", 2022. P. 59-87.
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-193-0-2>
URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/205/6145/12793-1> (1,55 друк. арк. – особистий внесок – обґрунтовано теоретичні та прикладні засади екологізації сільськогосподарського виробництва на основі використання безвідходних технологій для забезпечення енергетичної автономії АПК – 1,0 друк. арк.).

15. Chikov I., Vovk V. Theoretical and Practical Aspects of Using Waste Ecologistics in Sustainable Supply Chains of Agricultural Enterprises. *Theoretical and Practical Aspects of Supply Chain Management, Using of Ecologistics and Their Innovative Development in the Conditions of Digitalization of the Economy*: scientific monograph. Riga, Latvia: Publishing House "Baltija Publishing", 2023. P. 57-136. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-286-9-2> URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/301/8492/17762-1> (5,15 друк. арк. – особистий внесок – обґрунтовано теоретичні та практичні аспекти використання екологістики відходів у сталих ланцюгах постачання сільськогосподарських підприємств – 2,1 друк. арк.).

16. Yemchyk T., Pantsyreva H., Gontaruk Y., Vovk V. Directions for using the bioenergy potential of agriculture for the production of biomethane and digestate. Monograph. *The bioenergy potential of Ukraine's agriculture to ensure energy independence of the complex*. Boston, USA: Primedia eLaunch, 2023. P. 43-101. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-89269-754-5> URL: <https://isg-konf.com/979-8-89269-754-5/> (4,2 друк. арк. – особистий внесок – визначено біоенергетичний потенціал АПК України для забезпечення енергонезалежності комплексу – 1,75 друк. арк.).

Авторське свідчення

17. Гончарук І.В., Ємчик Т.В., Чіков І.А., Вовк В.Ю. Комп'ютерна програма «Оцінка економічної ефективності виробництва біогазу з агробіомаси та сільськогосподарських відходів «BioWasteCalc»». № 12044 від 10 липня 2023 р.; заявл. № с202304174 від 7 червня 2023 р.

Інші видання (тези доповідей)

18. Вовк В.Ю. Використання безвідходних технологій як фактор забезпечення екологізації сільського господарства. *Біоенергетичні системи*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Житомир, 29 травня 2020 р. Житомир: Поліський національний університет. 2020. С. 169-172 (0,23 друк. арк.).

19. Вовк В.Ю. Перспективи використання безвідходних технологій на підприємствах АПК. *Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти*: збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 21 квітня 2021 р. Київ: НМЦ ВФПО. 2021. С. 138-142 (0,14 друк. арк.).

20. Вовк В.Ю. Перехід до циркулярної економіки як основа управління сільськогосподарськими відходами в Україні. *Економіка, фінанси, облік і право: актуальні питання і перспективи розвитку*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 19 травня 2021 р. Полтава: ЦФЕНД.

2021. С. 11-12 (0,14 друк. арк.).

21. Vovk V.Yu. Ecological and economic efficiency of biofuels production from agricultural waste. *Проблеми природокористування, сталого розвитку та техногенної безпеки регіонів*: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 6-7 жовтня 2021 р. Дніпро: ІППЕ НАН України. 2021. С. 35-37 (0,13 друк. арк.).

22. Вовк В.Ю. Впровадження державного фонду декарбонізації в умовах досягнення цілей European Green Deal. *Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України*: збірник тез доповідей ІІІ Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 13 жовтня 2021 р. Київ: ІТТА. 2021. С. 688-693 (0,25 друк. арк.).

23. Вовк В.Ю. Виробництво біогазу як екологобезпечна технологія переробки відходів сільського господарства. *Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку*: збірник матеріалів ІV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 21-22 жовтня 2021 р. Херсон: Олді+. 2021. С. 45-48 (0,16 друк. арк.).

24. Вовк В.Ю. Екологістика відходів як інноваційний напрям розвитку сільськогосподарських підприємств. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки*: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 17 листопада 2021 р. Полтава: ПДАУ. 2021. С. 327-329 (0,16 друк. арк.).

25. Вовк В.Ю. Ефективність використання дигестату із біогазових установок як біодобрива. *Сучасна наука: стан та перспективи розвитку*: матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня працівника сільського господарства. м. Херсон, 17 листопада 2021 р. Херсон: ХДАЕУ. 2021. С. 265-269 (0,23 друк. арк.).

26. Вовк В.Ю. Екологічно безпечні технології переробки відходів сільського господарства для забезпечення енергетичної безпеки. *Екологічно дружні технологічні рішення для місцевих громад щодо поводження з відходами*: збірник матеріалів Національного форуму «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології», м. Київ, 23-24 листопада 2021 р. Київ: Центр екологічної освіти та інформації. 2021. С. 148-154 (0,4 друк. арк.).

27. Вовк В.Ю. Розвиток безвідходного виробництва в аграрному секторі як умова забезпечення екологічної та енергетичної безпеки. *Наукова молодь-2021*: збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, м. Київ, 30 листопада 2021 р. Київ: ІТЗН НАПН України. 2021. С. 160-164 (0,31 друк. арк.).

28. Вовк В.Ю. Сучасний стан відновлюваної енергетики України в умовах воєнного стану. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного, нормативно-правового потенціалу України та її регіонів*: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, м. Луцьк, 1 травня 2022 р. Луцьк: Волиньполіграф. 2022. С. 38-41 (0,2 друк. арк.).

29. Гончарук І.В., **Вовк В.Ю.** Роль безвідходних технологій при переході до моделі циркулярної біоекономіки: світовий досвід. *Авіація, промисловість,*

суспільство: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 12 травня 2022 р. Кременчук: ХНУВС. 2022. С. 328-332 (0,3 друк. арк., особистий внесок – 0,2 друк. арк.).

30. Вовк В.Ю. Екологізація ґрунтів шляхом впровадження безвідходних технологій АПК. *Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя*: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ніжин, 12 травня 2022 р. Ніжин: НДУ Гоголя. 2022. С. 210-213 (0,22 друк. арк.).

31. Вовк В.Ю. Використання безвідходних технологій у сільськогосподарському виробництві для забезпечення енергетичної автономії АПК. *Сучасні тенденції економічного розвитку регіонів: теоретичні та прикладні аспекти*: матеріали V міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Одеса, 12-13 травня 2022 р. Одеса: ОДАБА. 2022. С. 7-11 (0,2 друк. арк.).

32. Вовк В.Ю. Оцінка привабливості залучення інвестицій у відновлювані джерела енергії. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених, м. Луцьк, 17 травня 2022 р. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки. 2022. С. 175-178 (0,15 друк. арк.).

33. Вовк В.Ю. Принцип екологістики у забезпеченні безвідходного сільськогосподарського виробництва. *Подолання екологічних ризиків і загроз для довкілля в умовах надзвичайних ситуацій – 2022*: збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції., м. Полтава, 26-27 травня 2022 р. Полтава: НУПП. 2022. С. 151-154 (0,31 друк. арк.).

34. Вовк В.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості відновлюваної енергетики в Україні. *Охорона довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 3 червня 2022 р. Запоріжжя: НМЦ ПТО у Запорізькій області. 2022. С. 41-47 (0,3 друк. арк.).

35. Вовк В.Ю. Оцінка сучасного стану відновлюваної енергетики України в умовах російської військової агресії. *Перспективи виробництва біосировини енергетичних культур на рекультивованих землях*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю Дніпровського державного аграрно-економічного університету (ДДАЕУ) та 60-річчю наукової школи з рекультивации земель ДДАЕУ, м. Дніпро, 23-24 червня 2022 р. Дніпро: ДДАЕУ. 2022. С. 165-168 (0,19 друк. арк.).

36. Вовк В.Ю. Перспективи впровадження безвідходних технологій у сільському господарстві України. *Капіталізація аграрних підприємств та їх інвестиційне забезпечення*: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 8 вересня 2022 р. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки». Київ. 2022. С. 256-261 (0,25 друк. арк.).

37. Вовк В.Ю. Удосконалення процесу екологістики відходів на сільськогосподарських підприємствах України. *Стратегія сталого розвитку України: сьогодення та перспективи*: матеріали II Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої 30-річчю кафедри екології, технології захисту

навколишнього середовища та лісового господарства Національного університету водного господарства та природокористування., м. Рівне, 22 вересня 2022 р. Рівне: НУВГП. 2022. С. 34-37 (0,3 друк. арк.).

38. Вовк В.Ю. Виробництво біогазу з агробіомаси як шлях забезпечення енергетичної безпеки в умовах воєнного стану в Україні. *Біобезпека в умовах воєнного стану*: збірник науково-практичної конференції, м. Київ, 28 вересня 2022 р. Київ: НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, БО «100 % Життя – Мережа ЛЖВ», ГО «Асоціація фармацевтичного та медичного права». 2022. С. 19-25 (0,31 друк. арк.).

39. Вовк В.Ю. Організаційно-економічний механізм виробництва біогазу з агробіомаси для забезпечення енергетичної безпеки в умовах воєнного стану в Україні. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій*: матеріали XXIII Міжнародного науково-практичного форуму, м. Львів, 4-6 жовтня 2022 р. Львів: ЛНУП, 2022. С. 473-476 (0,26 друк. арк.).

40. Вовк В.Ю. Перспективи виробництва біометану як альтернативи природному газу. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції*: тези доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 26-28 жовтня 2022 р. Миколаїв: МНАУ. 2022. С. 11-13 (0,15 друк. арк.).

41. Вовк В.Ю. Енергетичний потенціал виробництва біогазу в Україні в умовах війни. *Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку*: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон – м. Кропивницький, м. Одеса, 27-28 жовтня 2022 р. Херсон – Кропивницький, Одеса: «Олді+», 2022. С. 68-71 (0,21 друк. арк.).

42. Vovk V.Yu. Economic efficiency of investment in renewable energy sources. *Галузеві проблеми екологічної безпеки – 2022*: збірка матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції за участю молодих науковців, м. Харків, 27 жовтня 2022 р. Харків: ХНАДУ. 2022. С. 20-23 (0,18 друк. арк.).

43. Вовк В.Ю. Інтегральна оцінка екологічного навантаження на навколишнє середовище. *Вплив виробництва, передачі, розподілу та використання електроенергії на навколишнє середовище*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 24-25 листопада 2022 р. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. С. 150-154 (0,3 друк. арк.).

44. Вовк В.Ю. Напрями розвитку безвідходних технологій у перспективі післявоєнної відбудови України. *Дорожня карта реалізації Закону України «Про управління відходами»*: збірка матеріалів Національного форуму «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології», м. Київ, 24-25 листопада 2022 р. Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2022. С. 170-173 (0,31 друк. арк.).

45. Vovk V.Yu. Biogas production from agricultural waste: European

experience. *Зелене повосинне відновлення продовольчих систем в Україні*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 26 січня 2023 р. Одеса: Олді+, 2023. С. 235-240 (0,23 друк. арк.).

46. Вовк В.Ю. Теоретичні обсяги виробництва біопалива із агробіомаси для забезпечення енергонезалежності АПК. *Вклад наукових інвестицій у розвиток агропромислового комплексу в умовах обмеженого ресурсного забезпечення та флуктуацій клімату*: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених і спеціалістів, м. Дніпро, 16-17 березня 2023 р. Дніпро: ДУ Інститут зернових культур НААН, 2023. С. 92-95 (0,3 друк. арк.).

47. Вовк В.Ю. Виробництво біопалив з агробіомаси як складова екологічної безпеки. *Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя*: збірник наукових праць, м. Ніжин, 6 квітня 2023 р. м. Ніжин: НДУ Гоголя, 2023. С. 8-10 (0,13 друк. арк.).

48. Вовк В.Ю. Енергоефективність технологій виробництва біопалив із агробіомаси та сільськогосподарських відходів. *Авіація, промисловість, суспільство*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 18 травня 2023 р. Харків: ХНУВС, 2023. С. 397-399 (0,19 друк. арк.).

49. Vovk V.Yu. Influence of biogas plants digestate on soil fertility. *Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум*: доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 1-2 червня 2023 р. Миколаїв: МНАУ, 2023. С. 22-25 (0,23 друк. арк.).

ВИСНОВОК

Дисертація Вовк Валерії Юріївни на тему: «Організаційно-економічне забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складова енергетичної безпеки» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань, щодо формування інноваційного організаційно-економічного забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складова енергетичної безпеки.

Наукові положення, що знайшли відображення у дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань впровадження безвідходних технологій та біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів для забезпечення енергетичної безпеки. Робота виконана державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову

новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Вовк Валерії Юріївни на тему: «Організаційно-економічне забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складова енергетичної безпеки» відповідає спеціальності 051 Економіка, освітньо-науковій програмі «Економіка», вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу МОН від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Дисертація Вовк Валерії Юріївни на тему: «Організаційно-економічне забезпечення біоенергетичної утилізації сільськогосподарських відходів як складова енергетичної безпеки» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

**Голова фахового семінару
факультетів обліку, фінансів та аудиту;
економіки, інформаційних технологій та
сфери обслуговування; менеджменту та права:
д.е.н., професор
Вінницького національного аграрного
університету**

Лариса ВДОВЕНКО

*Лідиса Вдовенко Л.О.
вчений секретар*

Людмила Курманюк